

شرق روزنامه

مکعب سفید

درباره «نمایشگاه چشمات» در گالری دنا خلق ساده معنا، از دل روزمرگی

حسین گنجی ـ منتقد

لاندینو نوافلاطونی فلورانسی، گفته است: «خداوند شاعر اعلاست و جهان، شعر او». پس از قرن هجدهم و متأثر از فلسفه لایبنیتس این تفکر و خادوندی به هنر نیز کشیده شد و هنر خالق جهان فانی شد و جهان پیرامونش به‌مثابه اثر او در کانست‌های مختلف پذیرفته شد. اما این مرحله با دوران مدرن و شکل‌گیری هنر مدرن جان و قوت دیگربراره یافت. به شکلی که هر چیزی بسته به زاویه‌ای که به آن نگاه می‌کنی و معنایی که با این زاویه و تکنیک‌های هنری به آن می‌بخشی، یک اثر هنری تمام‌عیار می‌توانست باشد که هم ساده بود و هم پیچیده و هنرمندش را در قامت خالق می‌توانست نمایش کند. در هنرهای دیگر این شکل خود را پیش از این یافته بود ولی در عکاسی این رویه و این هنرودگی در ابتدا پیدا نبود و محیط تصویری بود که باید تنها ذخیره می‌شد تا از میرایی نجات یابد. اکنون این عمل در کف ماجرای عکاسی رخ می‌دهد و حداقل کاری است که یک دوربین‌به‌دست انجام می‌دهد. عکاسی رفته‌رفته مثل هنر به معنای عام خود، نقش آفرینشی خود را پیدا کرد و خالق‌بودن کسی که ابزار را به خدمت خود درآورده بیشترویبشتر خودنمایی می‌کند. این به‌خصوص زمانی مشخص می‌شود که عکاس به زاویه‌ای از مواجهه با محیط دست می‌یابد که شاید هزاران بار با آن، خود و دیگرانی مواجهه شده باشند ولی این نوع خاص دیدن که عمق دارد و معنایی بر آن مترتب است و حرفی می‌زند، نبوده است. این زاویه، گاهی زاده نوع نگاه و درکی است که مخاطب از محیط زندگی خود دارد و گاهی زاده تعلیمی است که به دست می‌آورد که در اولی ذاتی و در دومی همان‌طور که تعلیمی خوانده شد اکتسابی است. اینجاست که نقش مدرس روشن می‌شود و معلوم می‌شود گاهی زحمت مدرس است که نوع تماشای سوزه را به هنرمند نشان دهد. اینکه محیط به آن پیچیدگی که دیده می‌شود و به آن شلوعی یا به آن بی‌معنایی و سبیدی که گاهی تفسیر می‌شود نیست. جهان به شکل دیوانه‌کننده‌ای ساده سخن می‌گوید و ما برای نشان‌دادن آن نیازمند کارهای پیچیده یا دست‌زدن به هزاران دست‌کاری نداریم. در همین روش و منش و مسیر است که هنرمند دست به کاری می‌زند ساده ولی از دل آن هزاران معنای دیگر نیز سر برمی‌آورند و تورا به‌عنوان مخاطب خود به مکث و تأمل وامی‌دارند.

در نمایشگاه «چشمات» در گالری دنا این مکث با مجموعه‌ای

عکس، علی کاظمی

از قاب‌های بسیار بی‌ادعا ولی پرحرف به وجود می‌آید و اتفاق می‌افتد، خلقی که در کمال حیرت در پیچ‌وناب هزار دست‌کاری مرسوم امروزه قرار نکرفته و هنرمند برای رسیدن به آن، به هزار سوزهٔ دور و دیر نپرداخته است. روزمره را و همین تصاویر پرتکرار را در شرایطی بیرونی (شهری) و درونی(خانگی) و البته با توجه قراردادادن سادگی به‌عنوان لایهٔ رویه کار و حیرانی و درهم‌تنیدگی حرف‌هایی مثل دوست‌داشتن که خود خیلی ساده است ولی حس پیچیده و دلشوره‌آوری را ایجاد می‌کند. در دل مخاطب به وجود می‌آورد. سادگی از همان جنسی که می‌تواند تا مرز ویرانی مثل یک تکان ساده که زلزله به وجود می‌آورد، تمام مسائل روزمره‌ات را و تمامی مناسبات طبیعی‌ات را بر هم بزند و تورا در شرایط بی‌میلی تام، یک‌باره بی‌تاب دیدن و دیدن و دیدن کند و خود را به‌نوعی به اثر به‌سادگی به معنایی که قرار نیست خود را فریاد بزند بفروشد. اینجاست که معنای اصلی نمایشگاه و آن عبارت نیکلسون هیچ‌گونه تطابقی ندارد».
محفوظی، ضمن اظهار تأسف از اینکه تعدادی از صفحات میانی این اثر انگشت، مثل چشم‌ها و حالتی که نگاه می‌کنند، در جای پنجره ۳۰ برگ از این مثنوی در دسترس نیست». کتاب عکسی مثنوی مذکور، با ۵۲۸ صفحه در سه هزار نسخه انتشار یافته که نگارش مقدمه آن نیز سیدصادق حسینی‌اشکوری بر عهده داشته است. وجود یادداشت‌ها و مُهرهای متنوع در صفحات نخستین کتاب، بیانگر اثبات تملک اثر از سوی مقامات آن دوران است و همه موارد یادشده در چاپ عکسی کتاب، به‌وضوح قابل رؤیت است.

نگاره

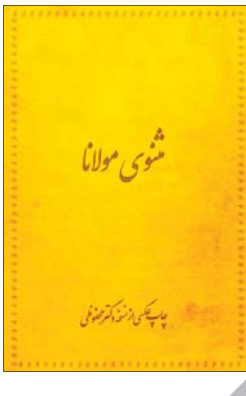
چاپ عکسی کتاب‌های خطی موزه محفوظی

شرق: چاپ عکسی کتاب مثنوی مولانا و دعای اعتصام خواجه‌نصیرالدین طوسی از نسخ موزه دکتر محفوظی، به انتشار رسید. محمدصادق محفوظی با بیان اینکه خط زیبا و اِعراب‌دار، همچنین فهرست‌داربودن، از ویژگی‌های خاص هنری این کتاب است که به زیبایی بصری آن جلوه‌ای متفاوت بخشیده است، گفت: «مثنوی مذکور به خط «محمدابراهیم قمی»، کاتب نامدار دوره سلطنت شاه‌سلیمان و شاه‌سلطان حسین صفوی، ازجمله نسخه‌های بدیعی است که دارای ویژگی‌های سبکی و ادبی خاص است و ابیاتی در آن درج شده که در دیگر نسخه‌های مثنوی در سراسر دنیا نیست».

او با تأکید بر اینکه نگاه هنری نسخه، در چاپ عکسی، از دیگر ویژگی‌های اثر مذکور به شمار می‌آید، افزود: «همه مثنوی‌هایی که تاکنون بر مبنای چاپ عکسی انتشار یافته‌اند بیشتر با نگاه قدمت و اصالت نسخه تکثیر شده‌اند». محفوظی با اشاره به ویژگی‌های ظاهری نسخه حاضر مثنوی مولانا که به دستور محمداسماعیل‌بن‌تاج‌الدین حسن در جمادی‌الاول سال ۱۰۹۹ هجری قمری کتابت شده است، توضیح داد: «متن اثر یادشده به خط نسخ چهار ستونی در جداولی به رنگ سیاه و زرین نگارش یافته و بعضی از عناوین در حاشیه، اصلاح یا افزوده شده‌اند».

این مجموعه‌دار، با تأکید بر فهرست بی‌نظیر اثر تازه انتشاریافته، گفت: «فهرست چکیده مطالب مثنوی در جدول‌های مربع‌شکل با خط نستعلیق نگاشته شده و حتی شماره سلسله‌داستان‌ها در هر مربع به شیوه‌ای منحصربه‌فرد به ثبت رسیده است».

او با بیان اینکه یادداشت‌های کاتب و مصحح در اثر یادشده، هر دو قابل مشاهده هستند، تصریح کرد: «درحقیقت می‌توان اذعان کرد کاتب نسخه به دلیل چیرگی و تسلط بر دو زبان فارسی و عربی، مصحح آن نیز بوده است». این استاد دانشگاه، از اختلاف در نقل نسخه مذکور با دیگر نسخه‌های مشهور مثنوی، به‌عنوان یکی دیگر از جنبه‌های تأثیرگذار آن یاد کرد: «ساختار اشعار این مثنوی به‌گونه‌ای است که در بسیاری از ابیات به مواردی برمی‌خوریم که با سه نسخه علاءالدوله، قونیه و نیکلسون هیچ‌گونه تطابقی ندارد». محفوظی، ضمن اظهار تأسف از اینکه تعدادی از صفحات میانی این اثر انگشت، مثل چشم‌ها و حالتی که نگاه می‌کنند، در جای پنجره ۳۰ برگ از این مثنوی در دسترس نیست». کتاب عکسی مثنوی مذکور، با ۵۲۸ صفحه در سه هزار نسخه انتشار یافته که نگارش مقدمه آن نیز سیدصادق حسینی‌اشکوری بر عهده داشته است. وجود یادداشت‌ها و مُهرهای متنوع در صفحات نخستین کتاب، بیانگر اثبات تملک اثر از سوی مقامات آن دوران است و همه موارد یادشده در چاپ عکسی کتاب، به‌وضوح قابل رؤیت است.

«عکاسی صحنه آرایبی شده» در گفت‌وگو با سروش میلانی‌زاده

روایت می‌کنم، نه آسیب‌شناسی

مدر مرده و پوچه آن مجموعه «زن علیه زن» اثر سروش میلانی ۱۳۸۶

می‌دهید؟ به نظر باید کار پرهزینه‌ای باشد.... تولید این کارها به یک پروژه سینمایی می‌ماند. هر فرقی ندارد. صحنه را طراحی کرده و می‌سازیم و حتی لباس‌ها هم طراحی می‌شود. طراح این لباس‌ها خانم آنا ثانی است؛ کسی که سال گذشته کارهای آقای حاتمی‌کیا و رحمانیان را در جشنواره روی پرده داشت. بازیگران هم همین‌طور...؛ جزء هنرمندان و بازیگران فعال سینما و تئاتر هستند. تمام عوامل افرادی هستند که در کار خود متخصص هستند. برای پروژه‌هایم حتی موسیقی هم ساخته می‌شود. از فرزاد گلیپاکانی، سعید ذهنی تا کریستف رضاعی برای آثار من موسیقی ساخته‌اند.
ک در عکس‌های جدید شما، واقعیتی توام با تراژدی و غم را شاهدیم. جنبه مسئله‌مند و ترازیک زن‌ها و مردها برجسته می‌شود. مثلاً در عکس بازسازی‌شده تابلوی لوسین فروید، زنی که روی کاناپه خوابیده شاید نشان‌دهنده بطالت زندگی زن است. کارهایی که انتخاب کرده‌اید، وابستگی معنایی دارند؟

قطعاً وابستگی معنایی دارند. ولی اینکه چقدر خودآگاه یا ناخودآگاه بوده را نمی‌دانم. موضوع این است؛ زنی که روی کاناپه خوابیده حس بطالت دارد یا زنی که با اعتماد به نفس کامل تصویری علیه ندای زاننه را نشان می‌دهد و حس می‌کند کار باطلی انجام می‌دهد یا نگاه ما این‌طور است؟ این برداشت شخصی ماست.
ک شما با نگاه خودتان نقاشی‌ای را بازسازی یا بازنمایی کرده‌اید. به نظر تان این دیکته‌کردن نگاهتان به مخاطب نیست؟ مخاطب در یک دوراهی است و نمی‌داند باید روی محور دید شما حرکت کند یا نگاه خودش. اثر هنری شما را باید یک اثر باواسطه و دست دوم بدانیم یا یک اثر هنری تازه و مستقل؟

اینکه مخاطب به چه صورت فکر کند تصمیم خودش است. یعنی اگر این نقاشی‌ها را هم ندیده باشد یا داستان پشت پرده نقاشی‌ها را هم نداند، آنچه برداشت می‌کند، درست است. ممکن است برداشتش به نظر من نزدیک باشد یا نباشد. من چیزی که حسم بوده و حرفی را که خواست‌ام بگویم با لایه‌هایی در فضاهایم قرار داده‌ام. به نظر فسر مجموعه جدیدم با بقیه مجموعه‌ها در این نکته مهم است، که البته آگاهانه این کار را انجام داده‌ام. چیز دستگیرتان نشود و برداشت مستقیمی از آن نداشته باشید. اما در مجموعه جدید جنس پرداخت طوری است که اگر لایه‌ها را هم ندانید، قطعاً برداشت شخصی خواهید داشت و شاید این امر بتواند دایره مخاطبان را بیشتر کند.

استیتمنت شما دقیقاً چیست؟ بیان زیبایی‌شناسانه؟ دلالت‌های مختلف معنایی؟ واکاوی رابطه زن‌ها با زن‌ها؟

استیتمنت من موضوع و محتواست. در واقع عکاسی صحنه‌آرای‌شده را به‌خاطر بحث زیبایی‌شناسی انتخاب می‌کنیم که همه‌چیز تحت کنترل ما باشد. آنچه در این فضا می‌تواند جذاب باشد، نورهای عالی، فضای جذاب و مانند کمال‌الملک و شاگردانش صحبت کنیم چون نمودی از آثار غربی بودند به سراغ اصل داستان رفته‌ام. در این مجموعه، آن نقاشی‌ها نیست.

مراحل کارتان را برای نمایشگاه چطور انجام

۹۰ درصد عکس‌های صحنه‌آرای‌شده در کل دنیا

برای صنعت تبلیغات، مُد و سرگرمی است و فقط ۱۰ درصد آن عکاسی صحنه‌آرای‌شده هنری به معنای واقعی است. از نظر شما ما چه بدفهمی‌ای درباره این مدل از عکاسی داریم؟ سؤال خیلی خوبی است و می‌تواند راهی و اتفاقی باشد برای جوانانی که می‌خواهند عکاسی صحنه‌آرای‌شده انجام دهند. اولین موضوعی که می‌توانیم بررسی کنیم این است که اگر ما دو نفر را در یک جای «خوشگل» بگذاریم و عکاسی کنیم و چالشی به وجود آوریم و یک‌سری آدم‌ها بیایند و بگویند: واو، چه عکس متفاوت و باحالی! آیا در این صورت ما عکاسی صحنه‌آرای‌شده کرده‌ایم؟ این‌طور نیست؛ اولین چیزی که یک عکاس عکس‌های صحنه‌آرای‌شده به آن احتیاج دارد، این است که بتواند تحقیق کند، مشاوره بگیرد و بتواند استیتمنت تولید کند.

ادامه در صفحه ۱۴

ماجرای اصلی هر نقاشی، پایه ماست. با تفاوت‌هایی که در عکس‌هایم به لحاظ بصری و ساختاری ایجاد کرده‌ام، استیتمنت من تولید می‌شود. به‌عنوان مثال چرا در این تابلو شخص برهنه است که در عکس من نیست؟ یا در تابلوی دیگر زن چاق چه می‌کند؟ چرا در این عکس من، یک زن کشته می‌شود ولی در تابلوی نقاشی یک مرد؟ اینجاست که داستانی را که پشت نقاشی‌ها هست، می‌بینیم و تفاوتش با عکس‌ها را هم شاهد خواهیم بود. البته کسی که به داستان نقاشی‌ها آگاه نباشد اطلاعات کمتری از موضوع و استیتمنتم را متوجه خواهد شد.
ک به نظر تان در این میان چه کسی متضرر خواهد شد؟ نمی‌شود گفت فقط مخاطب یا هنرمند متضرر خواهد شد. قطعاً یک ضرر دوجانبه است. هنرمند می‌تواند تا جایی این اطلاعات را به مخاطب بدهد. ولی قطعاً نمی‌تواند تمام چیزهایی را که می‌داند یا حس می‌کند، اطلاع‌رسانی کند.

مخاطب از اولین لحظه برخورد با تصویر شروع به خلق جهانی تصویری و جدید مطابق با تصاویر و خاطرات موجود در ذهنش می‌کند. شما می‌خواهید

ماجرای هر تابلو و به‌تبع آن، عکس صحنه‌آرای‌شده‌اش را آن‌طور که در ذهن خودتان است به مخاطب منتقل کنید. این کار فرصتی برای خلق جهان تصویری تازه‌ای به مخاطب نمی‌دهد. تعامل دوسویه‌ای میان مخاطب و اثر برقرار نمی‌شود....

هیچ الزامی نیست که مخاطب حتماً به آنچه در ذهن من است، برسد.

تصمیم گرفته‌اید به مخاطب کُد بدهید که هر عکس، به کدام نقاشی ارجاع می‌کند؟

قطعاً کد می‌دهم. در این مجموعه برخلاف بقیه مجموعه‌هایم، بسیار به نقاشی‌ها وفادار بوده‌ام؛ از شکست پرسپکتیو‌ها گرفته تا فضاسازی‌ها، اگر تاریخ هنر نقاشی را مروری کرده باشید در نگاه اول متوجه می‌شوید که این ۱۰ اثر از روی کدام نقاشی‌ها تولید شده‌اند؛ حتی اگر ندانید متعلق به کدام هنرمند هستند. عکس‌ها با جزئیات کامل، عکاسی و طراحی شده‌اند که کلاً به آن اثر ارجاع می‌دهند.

چرا در بین این ۱۰ اثر یک نقاشی ایرانی نیست؟ در زمان شروع موضوعی پروژه به این فکر کردم که از نقاشی‌های سنتی ایرانی هم استفاده کنم؛ مثل منیاتورها یا نقاشی‌های قهوه‌خانه‌ای. بعید هم نیست در سال‌های آینده گریزی به آنها بزنم اما اگر در مورد آثار هنرمندانی مانند کمال‌الملک و شاگردانش صحبت کنیم چون نمودی از آثار غربی بودند به سراغ اصل داستان رفته‌ام.

در این مجموعه، آن نقاشی‌ها نیست.

مراحل کارتان را برای نمایشگاه چطور انجام

نقاشی، «مادر مرده» اثر اودارد فانتش ۱۸۹۶

شما بیش از ۶۰۰ نقاشی تاریخ هنر جهان را که داستانی در پس پرده داشتند، بررسی کرده‌اید تا به این ۱۰ تابلو رسیدید. چه فیلتری داشتید که از ۶۰۰ اثر به این ۱۰ اثر رسیدید؟

فیلتر موضوعی و موقعیتی بود؛ تمام اتفاقاتی که در بگراند این نقاشی‌ها افتاده برایم بسیار مهم بود؛ مهم بود که زن و مردی که در این نقاشی‌ها دیده می‌شوند، چه کسانی اند؟ ارتباطشان با هم و با نقاش چگونه است؟ نقاش بر چه اساسی آنها را به تصویر کشیده؟ داستان‌ها از اتفاق خیالی نمی‌آیند. داستان‌ها براساس چیزی که در جامعه جاری بوده، می‌آیند و این نکته مهمی است. اگر به تاریخ ارجاع دادم به این دلیل است که اتفاقاتی که مثلاً در ۷۰۰ سال قبل افتاده همین الان هم می‌افتد. اشتباه است بخواهیم خودمان را از آن زمان میرا کنیم. فقط الان ما یک مقدار مرتب‌تر و مدرن‌تر شده‌ایم و جنس ورودمان به آن تهاج‌ماه عوض شده وگرنه دقیقاً همان اتفاق می‌افتد. تاریخ دوباره تکرار می‌شود؛ گمانی‌که تابه‌حال هم تکرار شده و در آینده هم تکرار خواهد شد. ما فقط فکر می‌کنیم که فرق کرده‌ایم ولی درواقع این چنین نیست.

این عکس‌ها، هرکدام، موضوعی مشخص دارند که باید در آنها دقت و کشف شود. یک عکس صحنه‌آرای‌شده درست، به‌لحاظ اجرایی و موضوعی عکسی است که وقتی روبه‌رویتان قرار می‌دهید پر از لایه‌های پنهان حسی و موقعیتی باشد و به مخاطب اجازه کشف بدهد. بهترین عکس‌های صحنه‌آرای‌شده همین وضعیت را دارند. ولی ما متأسفانه همان وقتی را برای نمایشگاه عکس‌های طبیعت می‌گذاریم که برای نمایشگاه عکس‌های صحنه‌آرای‌شده.

درحالی‌که فرق این دو زیاد است و مخاطب باید به این وضعیت آگاه باشد و وظیفه هنرمند آگاهی‌دادن به مخاطب است. به این صورت، هم می‌توانیم مخاطب را برای این کار آموزش دهیم و هم می‌توانیم تفاوت عکاسی‌های صحنه‌آرای‌شده را در ایران و فاصله هنرمندها را با هم تشخیص دهیم. این، به نظرم

موضوع مهمی است. باید بتوانیم اینها را غربال کنیم. اگر این اتفاق نیفتد به طور مثال عکاسی از عروس و داماد می‌تواند مدعی عکاسی صحنه‌آرای‌شده باشد. البته حق دارد، چون در آن عکاسی هم عکاس چیدمان می‌کند و فضا می‌سازد. چه فرقی بین این دو جنس چیدمان هست؟

درواقع پایه‌های عکاسی صحنه‌آرای‌شده براساس چیز دیگری بنیان نهاده می‌شود. اینجاست که یک عکس به‌عنوان یک اثر هنری مطرح می‌شود و مورد استقبال کلسیونرها و موزه‌ها قرار می‌گیرد. درباره بازتولید تابلوی لوسین فروید یا زن اتوکش پیکاسو یا تابلوی لوکرسیا در لباس زن ونیزی، این زنان تنها هر کدام داستانی داشته‌اند که هدف نهایی پروژه است.

تفاوت و روایت‌هایی که در گذشته نمایش داده‌ام عین واقعیت است و به‌نظرم کار الانم هم همین‌طور است. تنها کاری که می‌توانم بکنم این است که با آنچه می‌بینم صادق باشم. حداقل الان که اینجا هستم به کارم اعتقاد دارم.

پرویز براتی

جندصباحی است تب «عکاسی صحنه‌آرای‌شده» در ایران بالا گرفته. این ژانر مهم عکاسی ترویج می‌شود؛ اتفاقاً خوب هم ترویج می‌شود؛ اما بسا بدفهمی. به‌جز موارد انگشت‌شمار، Staged Photography یا عکاسی صحنه‌آرای‌شده در ایران فاقد بیان هنرمندانه، نظرگاه معرفتی و پشتوانه شناختی هنرمند است. در عکاسی صحنه‌آرای‌شده راستین، نورپردازی، صحنه‌پردازی، پوشش و لباس‌ها، همگی باید برای ثبت لحظه‌ای باشد که فکر هنرمند در جست‌وجویش بوده. هر عکاسی‌ای که در آن چیدمان انجام شود، نامش عکاسی صحنه‌آرای‌شده نیست. این در حالی است که نام هر عکاسی‌ای که در آن چیدمان انجام شود، به‌غلط عکاسی صحنه‌آرای‌شده دانسته شده است. سروش میلانی‌زاده، ازجمله هنرمندانی است که نقدهایی بر «عکاسی صحنه‌آرای‌شده» در ایران دارد. او قرار است از جمعه ۱۷ اردیبهشت، جدیدترین پروژه خود را در این زمینه در گالری «سُزده» به نمایش بگذارد. با او درباره این نمایشگاه و سو:تفاهم‌های رایج در ا عکاسی صحنه‌آرای‌شده، ایران به گفت‌وگو نشستیم.

«بازسازی عکاسانه‌ای از ۱۰ نقاشی معروف تاریخ هنر؛ با سویه زن در برابر زن»؛ این چکیده پروژه تازه‌تان است. با توجه به دیدگاه‌های ضدزن‌ستیزانه شما، این نمایشگاه قدری عقب‌نشینی از مواضع قبلی‌تان نیست؟

مخاطباتی که من را از نزدیک نمی‌شناسند، ممکن است فکر کنند که فمینیست هستم؛ در صورتی که این‌طور نیست. می‌توانم بگویم که واقع‌گرا هستم. این نمایشگاه هم بر همان اساس شکل گرفته است. قبول دارم که در فضای اجتماعی، وضعیتی به زن‌ها تحمیل می‌شود که آنچه را که باید، نمی‌توانند به‌راحتی و مانند مردان برداشت کنند. در پروژه‌های قبلی به این نکته که زن‌ها از فضاهای اجتماعی دور نگه داشته می‌شوند، پرداخت‌ام یا در ویدئویرفورمنس آخرم (پنهان، زیر سایه سکوت) درباره تجاوزهای متداولی که در تمام دنیا نسبت به زنان اعمال می‌شود فیلم ساختم. فاعل آن اتفاق‌ها مردها بودند. اما در مجموعه جدیدم از زاویه دیگری نگاه شده است؛ این به آن معنی نیست که گفته‌های قبلی‌ام را نقض کنم. آنها درست است. چیزی که الان می‌بینیم هم درست است. حداقل الان نظرم این است.

زن‌ها به خودشان می‌زنند می‌تواند حتی بیشتر از آسیبی باشد که مردها به زن‌ها می‌زنند. البته کار من یادآوری و روایت‌کردن است نه آسیب‌شناسی.

براساس یک پیش‌زمینه این کار را می‌کنید؟ یعنی زمینه‌ای شخصی یا مدغدۀ اجتماعی دارید؟

این موضوع به‌تنهایی قابل‌بررسی نیست. با توجه به کارهایی که در این زمینه در گذشته داشته‌ام، به اینجا ختم شده است. اینکه فردا با گفته امروزم موافق باشم را نمی‌دانم. با توجه به شرایط اکنون احساس می‌کنم این نکته مهم است. در مورد موضوعاتی که می‌خواهم کار کنم با زنان زیادی صحبت می‌کنم؛ زنان زیادی که بفهمند در جامعه چه هستند و برای خودشان کارکنتری مستقل داشته و اهل فکر باشند. در مورد موضوعاتی که تابه‌حال کار کرده‌ام خیلی‌ها موافق و مخالف بودند. اما جالب است که در این موضوع وقتی می‌گویم آسیبی که خود زن‌ها به خودشان می‌زنند بیشتر از آسیبی است که مردها به آنها می‌زنند، حتی یک نفر هم مخالف نبوده. وقتی این جمله گفته می‌شود، چشم‌های همه‌شان برق می‌زند و ذوقی در نگاهشان دیده می‌شود، چون حرفی است که واقعیت دارد.

اتفاقات و روایت‌هایی که در گذشته نمایش داده‌ام عین واقعیت است و به‌نظرم کار الانم هم همین‌طور است. تنها کاری که می‌توانم بکنم این است که با آنچه می‌بینم صادق باشم. حداقل الان که اینجا هستم به کارم اعتقاد دارم.